

JAROSLAV SEIFERT - MAMINKA

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

sbírka vzpomínkových a intimních básní (poezie, lyrika)

Literární směr:

vydáno r. 1954 – období poválečné tvorby (postupný autorův odklon od prorežimních témat) – česká poválečná literatura

Slovní zásoba:

spisovný jazyk, velice melodický a jednoduchý; občas knižní výrazy, přesahy nebo aliterace (změny slovosledu ve verších); epizeuxis (opakování slov v jednom verši - zdůraznění okamžiku/činnosti)

Rytmus, verš, rým:

druhy rýmu se liší podle jednotlivých básní; psáno přízvukným (rýmovaným) veršem; vyskytuje se zde například verš střídavý (abab) nebo sdružený (aabb)

Lyrický subjekt:

lyrickým subjektem díla je sám autor, který vypráví své vlastní zážitky a pocity

Motivy:

láska k mamince; maminka jako vzor spolehlivosti a domácího pohodlí; zajímavosti z autorova dětství; melancholie; vděčnost; NĚKTERÉ BÁSNĚ: U okna, Mlýnek na kávu (ranní vstávání → teplá káva a pohodlí), Pavučina (maminčina moudrost při autorově strachu z pavouka), Tatínkova dýmka, Petrolejová lampa (četba dětských knih ve světle lampy → představy a sny), Růže pro slečnu učitelku (krádež růží pro oblíbenou učitelku), Domov (závěrečné rozloučení se životem → motiv neustále plynoucího času), a jiné básně

Ukázka:

Že hřích je omyl vzniklý z touhy
dělati dobro - tenkrát
tušení neměl školák pouhý,
ještě tě neznal, Sokrate!
A růže, chlapec hodný vcelku,
kradl pro slečnu učitelku.
Chodil jsem asi do páté.

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

vzpomínky na maminku a na dětství; oslava obyčejných věcí

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

2. světová válka (1939-1945); Edvard Beneš znovuzvolen československým prezidentem (1946); tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); komunistický převrat v Československu – tzv. Vítězný únor (1948); v Československu popravena Milada Horáková (1950); smrt J. V. Stalina – vůdce SSSR (1953); zemřel československý komunistický prezident Klement Gottwald (1953)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

po r. 1948 začínající nesvoboda projevu a potlačování politických odpůrců komunistickým režimem

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: Emil Filla (1882-1953); František Kupka (1871-1957); Josef Lada (1887-1957); Max Švabinský (1873-1962); FILM: Hugo Haas (1901-1968); Vlasta Burian (1891-1962); Raoul Schránil (1910-1998)

Kontext literárního vývoje:

tehdejší literatura se členila na 3 hlavní proudy: 1. tzv. OFICIÁLNÍ literatura (prorežimní nebo neutrální témata – např. Vítězslav Nezval nebo Jan Werich); 2. SAMIZDATOVÁ (literatura disidentů – např. Karel Teige) – neoficiální a 3. EXILOVÁ (tvorba exilových spisovatelů – např. Egon Hostovský nebo Ivan Blatný)

AUTOR

Život autora:

Jaroslav Seifert (1901-1986) – významný český básník, překladatel a novinář, významný představitel poetismu a jediný český držitel Nobelovy ceny za lit., podílel se na vzniku Devětsílu; narodil se na pražském Žižkově r. 1901 → několik gymnázií (problémy s docházkou) → r. 1921 vstoupil do KSČ a vydal svou prvotinu → významným představitelem české avantgardní scény (20. léta) + žurnalistika (Rudé právo, aj.) → r. 1929 byl z KSČ vyloučen → od r. 1949 se začal soustředit jen na literární tvorbu → v r. 1967 obdržel titul národní umělec → poté se stal předsedou Československého svazu spisovatelů → aktivní vystupování → r. 1976 jako jeden z prvních podepsal protirežimní Chartu 77 → nucený odchod do ústraní → r. 1984 obdržel Nobelovu cenu za lit. → r. 1986 zemřel (státní pohřeb v Rudolfinu); ZAJÍMAVOSTI: jeho přáteli byli například Josef Hora nebo Jiří Mahen

Vlivy na dané dílo:

vzpomínky na maminku; vlastní dětství

Vlivy na jeho tvorbu:

zpočátku vliv Devětsílu (náznak proletářství); poetismus; tlak komunistického režimu

Další autorova tvorba:

tvořil výhradně poezii; jeho tvorba se dělí do několika období → 1. PROLETÁŘSTVÍ: Město v slzách; Samá láska; 2. POETISMUS: Na vlnách TSF; Jablko z klína; 3. OBDOBÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY: Zhasněte světla; Vějíř Boženy Němcové; Světlem oděná; 4. PO ROCE 1945: Přílba hlíny; Píseň o Viktorce; Zrnka révy; Halleyova kometa; 5. 70. a 80. LÉTA – závěr tvorby: Býti básníkem; Morový sloup; Deštník z Piccadilly; Všecky krásy světa

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

v roce 1955 získal za sbírku Maminka státní cenu – dílo bylo tehdy vnímáno pozitivně

Dobová kritika díla a její proměny:

literární kritika řadí sbírku k vrcholům autorovy tvorby